

Ebben a rovatban a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára /MŰEK/ beszámolókat, tudósításokat, módszertani tanácsokat stb. közöl a műszaki felsőoktatási könyvtárhálózat számára. Kérjük a műszaki egyetemi könyvtárosokat, hogy közleményeiket a MŰEK hálózati és módszertani csoportjának megküldeni szíveskedjenek.

027.6:621-52

KÖNYVTÁRI MUNKA A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM AUTOMATIZÁLÁSI
TANSZÉKÉNEK ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA AUTOMATIZÁLÁSI
KUTATÓ LABORATÓRIUMÁNAK KÖZÖS KÖNYVTÁRÁBAN

Rózsa Tamásné

A szervezetiileg részben a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárához, részben a Magyar Tudományos Akadémia Központi Könyvtárához tartozó közös könyvtár *i n d u l ó a n y a g a* 1960-ban a következőkből állott: az Automatizálási Tanszék elődeinek, a volt Villamosgépek Üzemtana Tanszék kb. 1500 kötet könyve, a Különleges Villamosgépek és Automatika Tanszék kb. 1600 kötet könyve, továbbá 300 kötet könyv, amelyeket a tanszékek MTA célhitelen vásároltak, és amelyek az új akadémiai intézmény, az Automatizálási Kutató Laboratórium létrejöttékor leltár szerint annak tulajdonába mentek át. Ezenfelül volt még közel 500 kötet részben bekötött, részben kötetlen, hiányos, rendezetlen folyóirat, valamint feldolgozatlan prospektus és szabadalom anyag is. Leltárkönyve a tanszékeknek volt ugyan, de a tényleges könyvállomány nem volt azonos a leltárkönyvben szereplő mennyiséggel. Nem volt használható sem a könyv-, sem a folyóiratkatalógus, és kölcsönzési elismervények hiányában a könyvek holléte sem volt megállapítható.

Az első teendő a teljes betűrendes katalógus elkészítése volt, amely a könyvek raktározási számával ellátva, 1960-ban elkészült. Ezt követte 1961-ben a decimális szakkatalógus elkészítése. Ezek elhelyezésére korszerű 20 fiókos katalógusszekrényt szereztünk be.

A könyvtár "Szervezeti Szabályzat"-ot és "Ügyrend"-et készített. A könyvtáros ennek betartásáról gondoskodni tartozik. A rendtartás sajnos nem népszerű feladat, és a munka kezdetén inkább ellenkezést váltott ki, mint megbecsülést. Többször napirendre került a könyvtár lezárásának kérdése is. A tanszékeken a könyveknek hosszú évek során megszokott laza kezelése, a nyitott könyvszekrények kétes értékű ké-

nyelme, a különböző szobákban itt-ott íróasztalokon heverő folyóiratok természetes velejárói voltak a tanszéki életnek. Nem csoda, hogy egyesek bosszantó akadékoskodást láttak a könyvtári ügyrend előírásaiban, és jelentékeny idő kellett ahhoz, hogy egyre többen elismerjék, ez a "kényelmetlenség" mégis csak kényelmesebb számukra, hiszen nincsenek hiányzó könyvek, nincsenek hiányzó folyóiratok, s ha valami nem is kapható meg azonnal a könyvtárban, mindig tudja a könyvtáros, kinél lehet megtalálni a keresett könyvet vagy folyóiratot.

Ma már elmondhatjuk, hogy rendszerezett és könyvtárszerű élet folyik könyvtárunkban. 1962 óta már munkaterv szerint dolgozik a könyvtár, a munkatervet mindkét hálózat központja jóváhagyta.

A könyvtár gyarapítása például ugyyszólván közös feladattá vált. Szervezeti Szabályzatunk határozottan körvonalazza a könyvtár gyűjtőkörét. Ennek szem előtt tartásával a magyar könyvpiacra megjelenő könyvjegyzékek, a Novus Knigi árjegyzékek, a Gorkij boltban megjelenő könyvkiadások és a Széchenyi Könyvtár és az MTA Központi Könyvtára duplumjegyzékei alapján válogatjuk ki a számunkra hasznos anyagot. Az Állami Könyvterjesztő Műszaki Könyvesboltjában deviza nélkül szerzünk be nyugati könyveket, a bennünket érdeklő kínai kiadású anyaggal együtt. Könyvtárunk rendszeresen szerez be szabadalmakat a kutatói munka részére. Közvetlen kapcsolatba léptünk a nyugati kiadókkal /MC Graw HILL, COLLET, BUTTERWORTH, OLDENBOURG stb./ és kértük, hogy prospektusait rendszeresen küldjék meg nekünk. Ezeket a könyvtári olvasóasztalra közszemlére tesszük, így bárki tehet javaslatot könyvek beszerzésére. Igényekben nincs is hiány. A könyvtáros összegyűjti az összes javaslatokat, és a tanszékvezető elé terjeszti, aki a beszerzendő anyagról dönt.

A könyvtár jelenlegi nyilvántartott, feldolgozott állománya 9200 db könyvtári egység. Ebből:

- 6231 db könyv részben az MTA, részben a BME tulajdona, leltárilag és elhelyezés szempontjából egymástól teljesen elkülönítve. A katalógusokban mind a két könyvtár anyaga szerepel. Az idevonatkozó miniszeri engedély alapján a katalóguscédulákat a BME Központi Könyvtára készíti részünkre. Ettől függetlenül minden könyvről, amely frissen felkerül a polcra, ideiglenes katalóguscédulát /novum/ készít a könyvtáros, azért, hogy a betűrendes katalógus mindig napra kész legyen.
- 844 évfolyam folyóirat. A legutóbbi 3 év anyaga és visszamenőleg is, legnagyobb részét bekötöttve.
- 188 db szabadalom, vegyesen USA, nyugatnémet és francia. Ezeket témakör szerint, katalóguslapon tartjuk nyilván, leltározzuk.
- 1200 db gyártmányprospektusunk van, rendezett állapotban.
- 350 cikkről fotómásolat, szerzők szerint szabványos katalóguscédulán feldolgozva. További terv a katalóguscédula másolatának té-

makör szerinti csoportosítása.

- 350 cikkről mikrofilmek, növekvő számsorban.

A könyvtár összvagya 450 000 Ft körül mozog.

Sajnos még a két forrásból érkező deviza sem képes a felmerülő igényeket kielégíteni. Az automatizálás rohamosan fejlődő modern tudományág. Ezen a területen olyan nagymennyiségű könyv jelenik meg, hogy ha azt kívánjuk, hogy könyvtárunk csak megközelítőleg lássa el a kutatókat a szükséges irodalommal, akkor az illetékeseket meg kell győzni arról, hogy ezzel a szegényesnek mondható deviza lehetőséggel a könyvtár nem képes feladatának eleget tenni. Nyomós indokot jelentenek ezen a téren a Magyar Tudományos Akadémia Automatizálási Kutató Laboratóriuma elé állított feladatok, amelyek egyre szaporodnak, a Kutató Laboratórium mérnökeinek létszáma nő, készülnek az új szék-ház tervei, de a devizakeret még mindig csak ugyanannyi, mint az intézmény létesítésének pillanatában volt.

A könyvtár igyekszik elősegíteni a fiatal kutatók nyelvtanulását. Ezért külön gondot fordítunk a Szovjetunióban az utóbbi időben egyre sűrűbben megjelenő nyugati könyvfordítások beszerzésére. Megvesszük az ilyen könyvek magyar, orosz, lehetőleg angol példányaikat is. /Pl. RICHARDS, SAY, TRUXAL, ERROY, CHESNUT-MAYER, SOŁODOWNIKOW stb., stb./

A könyvtári propaganda egyetlen eszköze a kéthetenként a tanszéki hirdetőtáblán megjelenő "Értesítés". Ezen teszi közzé a könyvtár új beszerzéseit.

Lelkes segítőivé váltak a könyvtári munkának a helyi KISZ szervezet fiatal mérnökei. Együttes erővel 12 szakmai csoportra bontották a könyvtár összegyűjtött gyártmány-prospektusait. Ez az anyag számottevő segítség a kutatók látókörének bővítésére és az oktatói munka felfrissítésére is.

További prospektus-anyag beszerzésére formanyomtatványt készítettünk az Akadémiai Kutató Laboratorium és a Műszaki Egyetem Automatizálási Tanszékének feliratával. Az érdeklődési körünkhöz tartozó - a szaklapokban propagált - gyártmányok ismertetőit, prospektusait így gyűjtjük tovább.

A könyvtár napi forgalma kb. 20 fő, kölcsönzők és helybenolvasók együttvéve. A helybelieken kívül igénybe vessik a könyvtárat más tanszékek oktatói, kutatóintézeti mérnökök, egyes esetekben hallgatók is. A kölcsönzött könyvek száma jelenleg kb. 1300 db, az 1962. évi forgalom 3750 db, folyóiratkölcsönzés évi 750 db.

Rendszeresen eleget tesszünk könyvtárközi bejelentési kötelezettségeinknek. Könyvtárunk akadémiai része az MTA Központi Könyvtárán keresztül előírt katalóguscédulán jelenti beszerzéseit az új Országos Gyarapodási Jegyzék számára. Folyóiratállományunkat a Kurrens Külföldi Folyóiratok Jegyzékéhez bejelentettük.

A BME Központi Könyvtára az Országos Gyarapodási Jegyzéknek közvetlenül küldi meg az egyetemi tulajdont képező új beszerzések katalóguscéduláit.

A folyóiratok bejelentése a Széchényi Könyvtár számára a nyár folyamán megtörtént.

Résztvesszünk a k ü l f ö l d i k ö n y v t á r k ö z i k ö l c s ö n z é s b e n . Az elmúlt évben több alkalommal igénybe vettük a BME Központi Könyvtárának segítségét külföldi cikk-, ill. folyóirat-kölcsönzéssel, és néhány esetben könyvkölcsönzéssel kapcsolatban. Erre vonatkozó igény leggyakrabban a Szovjetunióval kapcsolatban merült fel, de kölcsönöztünk szórványosan folyóiratot Csehszlovákiából és a Lengyel Népköztársaságból is.

Külön kell beszélni k ö n y v t á r u n k e l h e l y e z é s é r ő l . A könyvtárterem világos, napos, 11 ablakos reprezentatív helyiség. Beszereztünk új könyvszekrényeket, amelyek az egyetlen ablakmentes hosszú falat a földtől a mennyezetig betöltik. Guruló létra segíti a felső polcok használatát. Két olvasóasztal is van a könyvtárban.

A hetenként beérkező f o l y ó i r a t o k a t itt olvashatja el mindenki. A lapok csak egy hét után kölcsönözhetők, amikor azokat már mindenki megnézhetette a könyvtárasztalon. A Laboratóriumnak és a Tanszéknek együttesen 120 folyóirat jár a világ minden tájáról. A hiányos évfolyamok kiegészítését folyamatosan végezzük.

A Kutató Laboratóriumnak félállásu fotolaboránsa van. Az elmúlt évben 350 cikkről készült fotomásolat 2650 oldalon. A folyóiratokból - ha az feltétlenül indokolt - fordítást is készítettünk az Országos Fordító Irodával. Sürgősen szükséges rövidebb fordítási munka szórványosan a könyvtárban is kérhető.

Ígénybe vesszük az Országos Műszaki Könyvtár mikrofilm szolgáltatását is, a kutatói igényeknek megfelelően. Ritkábban a BME Központi Könyvtárának fotolaboratóriumától is rendelünk Xerox másolatot. Tervbe vettük 1963.évben mikrofilm leolvasó készülék beszerzését.

o
o o

Mind 1961-ben, mind 1962-ben könyvtárunkat több alkalommal meglátogatták a hálózati központ módszertani munkatársai. Szakszerű tanácsaikat igyekeztünk hasznosítani és a lehetőségeinkhez mérten megvalósítani.

Bizunk abban, hogy a még fennálló hiányosságok ellenére könyvtárunk mind az Akadémia Központi Könyvtárának, mind a BME Központi Könyvtárának támogatásával a továbbiakban egyre inkább segítője lesz a kutató és oktató munkának egyaránt.

o
o o

A MŰSZAKI FELSOÓKTATÁSI KÖNYVTÁRHÁLÓZAT HÍREI

A művelődésügyi miniszternek a könyvtári munkakörök képesítéséhez kötéséről és a könyvtáros szakoktatásáról kiadott utasítása /148/ 1962.M.M./ értelmében a tanszékeken könyvtári munkát ellátó dolgozóknak alapfoku könyvtárosi képesítést kell szerezniük. A vizsgára való előkészítés és a vizsgák lebonyolítása a 7.§ szerint a hálózati központok feladata.

A Központi Könyvtár 39/6/1962.sz. körlevelében intézkedett az alapfoku könyvtárosi vizsga előkészítéséről a műszaki felsőoktatási hálózatban. 1963. februártól júniusig havonta egy alkalommal konzultációs foglalkozások keretében átveszi a vizsga anyagának főbb témáit. A vizsga anyagát a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára Módszertani Kiadványai 5.sz. "A tanszéki könyvtárosok alapismeretei" c. kötete tartalmazza. /A könyvet a hálózat valamennyi tagkönyvtára megkapta./ Az előkészítő foglalkozások rendjét és az egyes foglalkozásokhoz szükséges irodalmat a körlevél szabályozza.

. 0 .

Megjelent az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központja által szerkesztett "Elavult könyvek jegyzéke. II." A jegyzék kb. 500 elavultnak nyilvánított könyvet sorol fel, ezek tekintélyes része műszaki vonatkozású. A jegyzék a Központi Könyvtár Hálózati és Módszertani Csoportjánál betekintésre, ill. rövid határidős kölcsönzésre a tanszékek rendelkezésére áll.

. 0 .

Az Egyetemi Könyvtár munkatársai 1963. január 17-én meglátogatták a Központi Könyvtár Hálózati és Módszertani Csoportját tapasztalatszerzés céljából. A csoport munkatársai februárban viszonzták a látogatást. A két legnagyobb egyetemi könyvtár hálózati referensei megállapodtak abban, hogy a hálózatukra vonatkozó intézkedéseikről kölcsönösen tájékoztatják egymást.

. 0 .

A Központi Könyvtár 1962-ben a két budapesti műszaki egyetem 102 tanszéke részére központilag feldolgozott 2099 nyugati, valamint 10 526 szovjet, népi demokratikus és hazai, összesen 12 625 könyvet. E művekhez kb. 80 000 katalóguscédulát készített, és adott ki a tanszékeknek. A tanszéki régi könyvállomány utólagos feldolgozása során külön munkában 2531 könyvről kb. 15 000 katalóguskarton készült. A Veszprémi Vegyipari Egyetem Könyvtára katalógusának kiegészítésére is külön munkában 11 771 katalóguscédulát sokszorosítottunk. A napi

munkaidő befejeztével végeztük a volt selmeci eredetű műszaki emlékkönyvtár anyagának feldolgozását. E nagyméretű munkálatok során - többek között - a Sopronban készült mintegy 18 000 ideiglenes katalóguscédulát összevetettük központi katalógusunkkal, és így megállapítottuk, hogy a könyvek 30-40 százaléka szerepel hálózatunk állományában. E meglévő művekről is különmunkában 43 789 db katalóguscédula előállítását végeztük el, a többi művekről 13 897 db karton készült.

A hálózati feladatok elsőrendű ellátása mellett lehetőségeink szerint igyekeztünk az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központtal történt megállapodásunk értelmében a műszaki könyvtárak részére is katalóguscédulákat szállítani. 1962-ben három műszaki könyvtárnak dolgoztunk:

Láng Gépgyárnak	2697 műhöz	15 112 db katalóguskarton
Fémipari Kutató Intézetnek	4891 "	40 197 " "
NIM Műszaki Dok. és Ford.Irodának	5378 "	26 915 " "

Összesen: 12 966 műhöz 82 224 db katalóguskarton készült.

A cédulákat a Központi Könyvtár meglévő adrémalemeséről sokszorosítottuk. Sajnos a többi hozzánk forduló műszaki könyvtár kérését el kellett utasítanunk, mivel mint hálózati központnak elsősorban saját egyetemi hálózatunk könyvtári szükségletét kell kielégítenünk, és csak ezek után kerülhet sor - amennyiben gépi- és munkaerőkapacitásunk megengedi - más hálózathoz tartozó könyvtárak feldolgozására.

